

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ДОЦ. Д-Р ВЕЛИЧКО ПАНАЙОТОВ, КАТЕДРА ПО СЛАВЯНСКО
ЕЗИКОЗНАНИЕ

НА ФАКУЛТЕТА ПО СЛАВЯНСКИ ФИЛОЛОГИИ ПРИ СУ «СВ. КЛИМЕНТ
ОХРИДСКИ», ЧЛЕН НА НАУЧНО ЖУРИ В КОНКУРСА ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА
ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНАТА СТЕПЕН „ДОКТОР“ ПО НАПРАВЛЕНИЕ 2.1
ФИЛОЛОГИЯ, НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ СЛАВЯНСКИ ЕЗИЦИ (СЛОВАШКИ
ЕЗИК) ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА НА ДИАНА КИРИЛОВА ИВАНОВА НА ТЕМА:
СЛЕНГЪТ И НЕГОВИТЕ УПОТРЕБИ В БЪЛГАРСКАТА И СЛОВАШКАТА
ХУДОЖЕСТВЕНА ЛИТЕРАТУРА
(ВЪРХУ МАТЕРИАЛ ОТ РОМАНИТЕ „НЕРОН ВЪЛКЪТ“ ОТ ХР. КАЛЧЕВ И
„РЕКИТЕ НА ВАВИЛОН“ ОТ П. ПИЦЯНЕК)

Съответствие на процедурата на законовите изисквания

Според представените документи процедурата е в съответствие с изискванията на нормативната уредба в тази област (Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“; Закона за висшето образование; Закона за развитие на академичния състав в Република България и др. свързани нормативни актове). Спазени са необходимите срокове.

Биографични данни и академично развитие на кандидата

Докторант Диана Иванова е родена в София, през 1991 г. завършва НГДЕК «Св.Константин-Кирил Философ» и същата година продължава обучението си в Софийския университет по специалност *Славянска филология*, профил *Словашки език и литература*. Завършва Университета през 1996 година, след което през 1997 г. започва редовна докторантура към Катедрата по славянско езикознание. Отчислена е с право на защита през 2000 г. В периода 2000 – 2002 завършва допълнителна магистратура в УНСС по Международни икономически отношения и външноикономическа дейност. Работила е в Посолството на Словашката република, като асистент на търговско-икономическия съветник – работа, която е изключително благодатна във връзка с

упражняване и шлифоване на словашкия ѝ език, тъй като Диана Иванова се занимава с устни и писмени преводи, превод при презентации на фирми, търговски преговори, търговски мисии; превод при срещи на търговско-икономическия съветник с представители на държавната администрация и бизнеса; превод на заседанията на междуправителствени и междуминистерски смесени комисии и др.

От 1997 до 2000 г. е хоноруван асистент към Катедрата по славянско езикознание, преподавател по практически словашки език на студенти от различни курсове. От 2001 година тя е асистент, старши асистент, главен асистент, а от 2015 г. след промените в ЗРАСРБ – асистент към Катедрата по славянско езикознание. През годините е водила различни курсове – като например *Словашки език за бохемисти* (III-IV курс); *Словашка делова кореспонденция* (IV курс), *Езиковедски магистърски семинар* (V курс), семинарни занятия по: морфология на словашкия език (II курс); лексикология и словообразуване (III курс); синтаксис и семантика (III курс); практика на превода (V курс) и др.

Владее английски език на ниво C1 и испански език на ниво B2, специализирала е в Нов български университет. Ползва на много добро ниво чешки и руски.

Ас. Диана Иванова много активно участва в няколко научни проекта по НИД от 2008 до 2013, както следва: 2008 г. *Българска виртуална словакистика* – проект за изграждане на интернет страница на специалността словашка филология в двуезична версия (I част) (Проект № 183/НИД – СУ за 2008 г.); 2009 г. *Българска виртуална словакистика* – проект за изграждане на интернет страница на специалността словашка филология в двуезична версия (II част) (Проект № 147/НИД – СУ за 2009 г.); 2010 г. *Българска виртуална словакистика* – проект за изграждане на интернет страница на специалността словашка филология в двуезична версия (III част) (Проект № 128/НИД – СУ за 2010 г.); 2011 г. *Обновяване на лексикографските ресурси на българската словакистика. Част I. Словашко-български тематичен речник* (Проект № 165/НИД – СУ за 2011 г.); 2012 г. *Обновяване на лексикографските ресурси на българската словакистика. Част II. Кратък словашко-български речник на икономическите термини* (Проект № 192/НИД – СУ за 2012 г.); *Обновяване на лексикографските ресурси на българската словакистика. Част III. Кратък словашко-български финансов речник* (Проект № 149/НИД – СУ за 2013 г.); *Из историята на славянската филология през XIX в.* (Проект № 33/НИД – СУ за 2014 г.).

Два пъти е била на специализации във Философския факултет, Университет „Ян Амос Коменски“, Братислава, Словакия.

Тя проявява инициативност и активност и участва в организацията на три студентски конференции на словакистичния профил в СУ «Св. Кл. Охридски» съответно през 2011, 2013 и 2015 г., като демонстрира организационни умения, хъс и амбиция да подготвя студентите и да работи извън редовните часове с тях. Освен това е била и част от организационния екип за провеждащите се регулярно Славистични четения на Факултета по славянски филологии.

Тема

В представения за обсъждане труд Диана Иванова се е насочила към едно многолико и бъдещо противоречия явление, което обаче е и предпоставка за интересни резултати и в този смисъл изборът на тема е много сполучлив. Нарастващите лавинообразно публикации свързани с некнижовните форми на езика е само едно от множеството свидетелства за актуалността на темата.

Структура на текста

Дисертационният труд «СЛЕНГЪТ И НЕГОВИТЕ УПОТРЕБИ В БЪЛГАРСКАТА И СЛОВАШКАТА ХУДОЖЕСТВЕНА ЛИТЕРАТУРА (ВЪРХУ МАТЕРИАЛ ОТ РОМАНИТЕ „НЕРОН ВЪЛКЪТ“ ОТ ХР. КАЛЧЕВ И „РЕКИТЕ НА ВАВИЛОН“ ОТ П. ПИЩЯНЕК“) се състои от увод, четири глави, заключение и библиография. Съдържа 231 страници.

В уводната част (с.5-9) се обосновава изборът на темата, нейната актуалност и необходимостта от комплексност на изследването на езиково явление като сленга, който трудно може да дефинира и тълкува поради сложната си същност, пораждаща различни и дори противоположни тези. Очертава се езиковата ситуация след обществените промени през 1989 г. и динамиката на книжовните и некнижовните формации. Като самостоятелен фрагмент Диана Иванова е отделила структурата на изследването, а в Първа глава обосновава предмета, обекта, целите и задачите, изследователските методи. В същата глава тя обобщава и представя основни изследвания по темата и понятийния апарат, който използва в текста на дисертацията.

Тук е необходимо да се уточни, че всички тези компоненти, задължителни за този тип научен текст, или поне изборът на тема, актуалността, структурата на работата, целите и задачите според традиционната структура на дисертационен труд се съдържат в увода.

Дискусионният характер на темата предопределя желанието на докторантката да представи един по-широк исторически преглед с коментар на основни теории, свързани с разглежданите понятия в текста на дисертацията, което ми се струва уместно и полезно от гледна точка на факта, че подобно изследване би могло да бъде използвано и като учебно помагало за студенти.

В така заложената организация на труда присъстват всички необходими атрибути на дисертацията като жанр на научния стил, а достатъчната кохезия между отделните микротекстове и вътрешната логика на тяхната подредба спомага за спояването и изграждането на макротекста като единна цялост. Предметът и обектът на изследване са ясно и пределно детайлно очертани: „Обект на настоящия дисертационен труд е сленгът, а предмет на изследването е употребата на сленга в българската и словашката художествена литература.“ (с.11). Като представителни са привлечени две прозаични произведения: романите «Нерон вълкът» от Христо Калчев и «Реките на Вавилон» от Петер Пищянек. Поставените многобройни цели (6) и задачи (9) се преследват посредством описаните в теоретичната част методи и подходи (съпоставителният метод, методът на ексцерпция, социолингвистичен подход, лингвистичен и стилистичен анализ).

Положителен момент, свързан с организацията на текста, е логическата последователност на отделните глави – от въведението в темата през изясняване на предмет, цели задачи и понятиен апарат, през обстояния преглед на изследванията по проблеми на сленга, през полагането на сленга като изразно средство в художествената литература в Словакия и България и проведения в четвърта глава конкретен съпоставителен анализ на езикови единици, определени от авторката като сленгови, в две конкретни литературни творби, чийто обоснован подбор е сам по себе си успех, за да се стигне до обобщаващото заключение с открояване на многобройни изводи от изследването.

Имам някои препоръки по структурата на труда. За да се постигне по-добър баланс в текстурата е необходимо обединяване на частите Увод, Структура на изследването, Първа глава и Втора глава с едно общо заглавие. Самата дисертантка също осъзнава общността на двете глави при описанието на структурата на изследването («Първите две глави изграждат теоретичната рамка на изследването...»), с.10). Изключително богато представените становища, концепции и дефиниции на разглежданите явления, особено на сленга, биха могли по-ясно да се центрират около схващанията, споделяни или близки до тези на авторката. При многобройните (55 на

брой) изводи в заключението също може да се препоръча една йерархизация и обобщаване за по-голяма прегледност. _

Стил

В преобладаващата част от текста авторката демонстрира умело владение на научния стил, само в отделни случаи, вероятно под влияние на изследвания материал, преминава към научно-популярния и публицистичния стил

Забележки и грешки в дисертацията

Представеният текст е написан при спазване на граматическата, правописната и стилистичната норма на българския език. Рядко са някои дребни грешки, които са допустими при по-обемни текстове и обикновено са свързани с набирането и неизтрит стар вариант при редактиране. (“... толкова по-**видимо-очевидно** става ...” - с.5; “...не оказва никаква **съпротивлява**...” - с.70 и др.). Те не затрудняват възприемането на текста и не променят отличните впечатления от неговите качества. Ще посоча само три случая, които при издаването на труда трябва да се имат предвид от авторката. По принцип научни титли не се препоръчва да се употребяват в изследване, още повече изборително, а само за М. Виденов почти винаги в текста се добавя “акад.” На с. 39 според мен е използвана неподходяща квалификация (“Много **силно** е мнението ...”,), подобна употреба има и на с. 202 (“...В словашкото езикознание е **силна** тезата за разбирането на разговорността в по-широк смисъл...”). Приписва се неуместно одушевеност на с.50 “... Това движение е и доказателство за **стремежа** на некнижовните единици от различните формации да се придвижват към границите на книжовността...”.

Приносните моменти в настоящата дисертация могат да бъдат видяни в следните посоки:

Авторката е осъществила добросъвестно и пунктуално едно обхватно изследване, въз основа на обширен материал, извършила е анализ и стъпоставка на проблематиката на социолектите, базирани върху изследвания в българското, словашкото и чешкото езикознание, като използва за целта различни подходи за работа с емпиричния материал, както и при теоретичните обобщения.

Диана Иванова идентифицира отделни социолекти и осмисля техните специфики, анализира функционалните и структурните разлики между отделните социолекти, най-

вече между сленга и професионалната реч. Тя разглежда сленга в контекста на българската социолингвистична традиция, а анализираната употреба на сленгови изразни средства въз основа на две съвременни емблематични художествени творби от словашката и българската художествена литература само по себе си е приносно изследване, защото се прави за пръв път в българската словакистика.

Дисертацията може да бъде издадена и да служи като материал за практическо използване в часове по стилистика и прагматика на съответния език, тя съдържа и потенциал за лексикографска обработка и изготвяне на речник на стилемите.

Библиографията е богата, включва 217 библиографски единици, сред които и немалко интернет източници наред с книжните издания. Тя е оформена добросъвестно и последователно в съответствие с използваното в труда експлицитно цитиране. Съдържа и несъбран досега по този начин библиографски материал.

Авторефератът отговаря коректно на съдържанието на дисертационното изследване и е оформен според изискванията.

Като **обобщена оценка** на труда може да се каже, че в него дисертантката демонстрира една зрялост и широта в представянето на различни мнения за явление с изключително сложна същност като сленга, показва стремеж към прилагането на комплексни подходи и смелост да заявява собствена позиция в диалог с авторитети. В резултат на нейните творчески усилия на бял свят се явява изследователски текст с висока стойност и потенциал тази стойност да се повиши. Трудът притежава всички характеристики на дисертационен, той е цялостно и самостоятелно изследване, което може да бъде успешно защитено и в този смисъл изразявам убеждението си, че трудът отговаря на научните и законовите изисквания за дисертабилност, като предлагам на почитаемото научно жури да присъди на Диана Иванова образователната и научната степен «доктор» по научната специалност Славянски езици (словашки език)

София, 12.3.2017 г.

(доц.д-р В. Панайотов)